

ОП-АРТ ЯК МИСТЕЦТВО ІЛЮЗІЇ

Кузнецова Д.С., студ. гр. ОМ-414

Наукові керівники – Горбенко А.О., професор, Спорнік М.В., асистент (кафедра
Образотворчого мистецтва, Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Анотація. Одним з напрямів сучасного образотворчого мистецтва є оп-арт. Завдяки тому, що правил в сучасному мистецтві стає все менше, а свободи у художника все більше, автор має великий спектр можливостей передати задум своєї роботи найбільш повно та якісно. У статті викладено основні характеристики оп-арту, як феномену в сучасному мистецтві.

Актуальність дослідження полягає в тому, що мистецтво з оптичними ілюзіями дуже популярне у наш час, і ця тема завжди буде цікава з візуальної точки зору в особливості. Також деякі оптичні ілюзії можуть зламати звичайне уявлення про тональність чи кольоровість в мистецтві. Тож це особливо актуальна тема в галузі колористики в тому числі.

Оп-арт – «напрямок сучасного мистецтва, що широко використовує оптичні ілюзії, різновид абстракціонізму та неоконструктивізму. Митці оп-арту досягають створення ілюзій руху або мерехтіння нерухомих об'єктів через зображення періодичних структур і влучне використання кольорів та форм» [2].

Мистецтво оптичних ілюзій базується на наукових дослідженнях у галузі психології та візуальної перцепції, де діють закономірності побудови цілісного образу, незалежного від соціокультурного змісту. Завдання оптичної ілюзії полягає в тому, щоб наш мозок та зір малювали свою картинку, яка і передбачається цією ілюзією. Напрямок послідовно позбавлявся сюжетності, чуттєвості та впізнаваності реальних об'єктів. Зіставлення фізичних та візуальних почуттів дають рухомість арт-об'єктів, що вібрують, переливаються, мерехтять та інше. На початку ХХ ст. художні оптичні ілюзії в мистецтві створювали представники геометричного абстракціонізму школи Баухаузу, М.К. Ешер, П. Мондріан, О. Родченко та інші.

Найбільшої популярності оп-арт набув у середині ХХ століття завдяки послідовним розробкам В. Вазареллі. Найпопулярнішою виставкою того часу з оп-арту стала експозиція «Чуттєве око» (1965). На цю виставку прийшло багато людей. З цього моменту оп-арт почав набувати популярності серед широких мас публіки. Відомі також роботи Б. Райлі, Я. Агами, Е. Матоса, Р. Анушкевича та ін., які подекуди розширили оп-арт до створення просторових конструкцій. Це мистецтво стали використовувати також в інтер'єрах та на зовнішніх фасадах будівель або просто на стінах.

В українських митців також є роботи, позначені рисами оп-арту. Так, Ф. Юр'єв у 1940-60-х рр. створив власну систему колористики, що призводили до певних оптичних ілюзій. Складну філософську систему, позначену математично вивіреними кольоровими зіставленнями, розробив В. Ламах у книзі «Схеми», яку творив усе життя (1925-78рр.). «Схема – мова, де образи випромінюють світло, приймаючи на себе світло інших, самі не змінюючись, не деформуючись для зв'язку з іншими. Схема – це точки, що дихають світлом, нескінченно наближаються, полуміняють і гаснуть, аби виразити невираз світу» [1].

У сучасному мистецтві здобутки оп-арту знайшли подальший розвиток у серії картин А. Криволапа, О. Клименка, І. Павельчук, С. Рябченка та інших. З часом ареал впливу оп-арту в світі розповсюдився у сферах моди, дизайну, тощо. У масовій культурі став знаменитим перевертень «Качкозаєць» (рис. 1). Залежно від напрямку погляду ми бачимо або качку, або зайця.

На рис. 2 на перший погляд здається, що блакитні лінії безперечно мають нахил щодо один одного. Насправді вони чітко паралельні, а оманливий ефект створюється завдяки

комбінації кольорів. Перевірити це можна, подивившись на картинку трохи примруживши і скосивши очі.

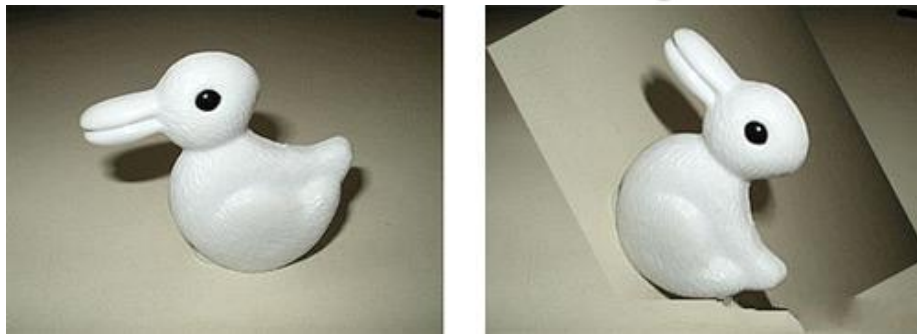
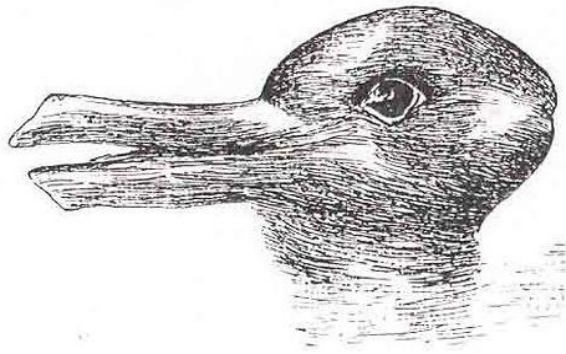

Рис. 1. Перевертень «Качкозаєць»

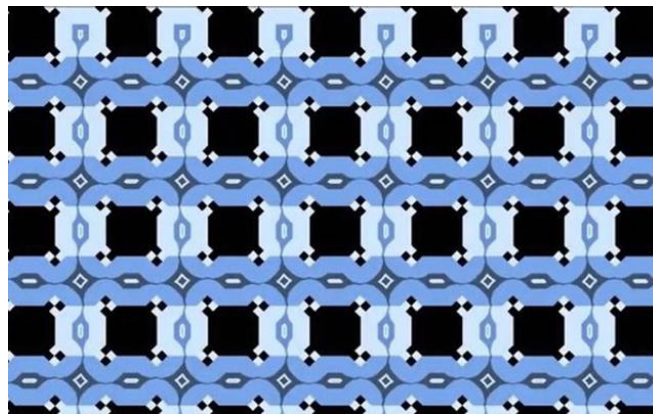

Рис. 2. Косі прямі лінії

На наступній ілюстрації здається ніби квадрати А і В різного кольору, але проведена лінія показує нам протилежне. Така ілюзія виникає через оточення.

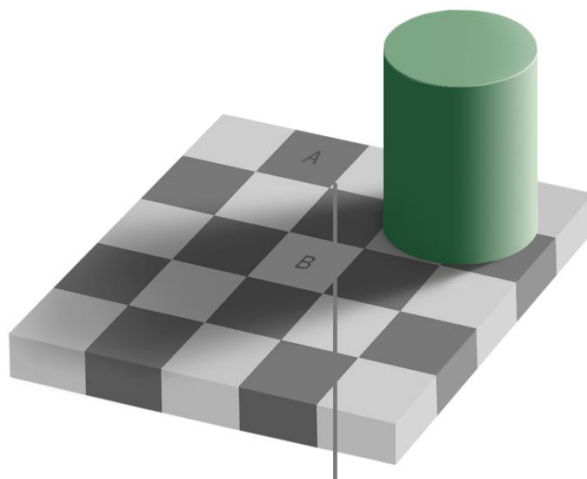

Рис. 3. Паралелограми А і В одного кольору

Людський мозок дивовижним чином вміє домальовувати деталі в зображенні. У зображенні слона на рис. 4 бачимо, що ноги слона складно відокремити від тіла.

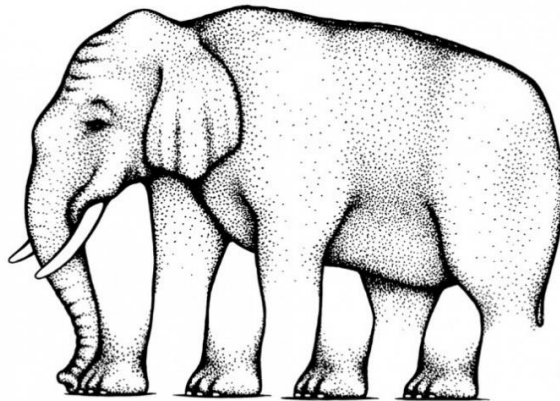

Рис. 4. «Слон»

На рис. 5 столи насправді однакової довжини, проте через просторову ілюзію здаються різними.

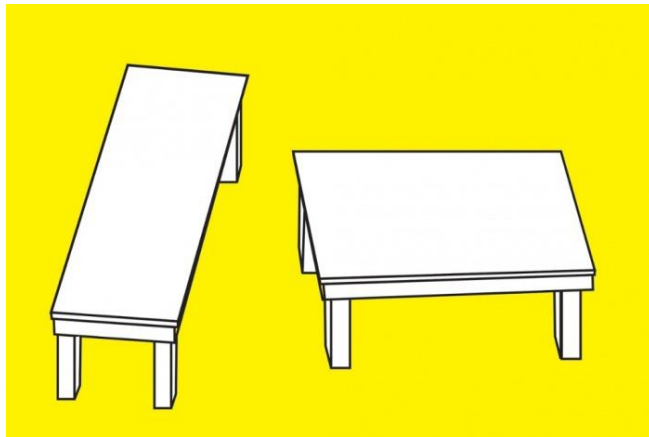

Рис. 5. «Ілюзія з перспективою»

Отже, оптичне мистецтво – мистецтво зорових ілюзій, що спирається на особливості візуального сприйняття площинних і просторових фігур. Оптична ілюзія спочатку виникає у нашому зоровому сприйнятті: зображення існує як на полотні, так і в очах та у мозку глядача. Оптичні ілюзії дозволяють виявити та дослідити певні закономірності зорового сприйняття, тому їм приділяли пильну увагу спеціалісти у сфері психології. Сконструйовані ними візуальні об'єкти мали експериментальний характер. Щоб відкрити нові механізми людської перцепції, необхідно було показати оку нові та незвичні форми.

Митці оп-арту прагнули викликати «помилку» людського сприйняття, обдурити людське око, спровокувати його на хибну реакцію та викликати у свідомості образи, що насправді не існують. «Візуально суперечлива конфігурація створює нерозв'язний конфлікт між фактичною і видимою формами. Оп-арт навмисно протидіє нормам людської перцепції. Дослідження психологів показали, наприклад, що око завжди прагне організувати хаотично розкидані плями в просту систему (гештальт). В оптичному живописі, навпаки, найпростіші однотипні елементи розташовуються так, щоб дезорієнтувати око, не допустити становлення цілісної структури» [3].

Висновки. Під кінець можна сказати, що представники оп-арту стверджували, що їхні роботи спонукають глядача до активної співучасті у творчості, оскільки саме око генерує форму, трансформує видимий образ. Без співучасті людини та мистецтва, оп-арт не зміг би існувати, оскільки це мистецтво загубило би весь свій сенс. Оп-арт можна знайти в інтер'єрах, на вуличних стінах, фасадах чи просто картинах. Таке розповсюдження оп-арту показує популярність та актуальність цього мистецтва. Оптичні ілюзії допомагають людині

поринути в інший світ, це мистецтво нібито ламає людський мозок та зір, що і робить оп-арт унікальним.

Література:

1. Ложкіна А. Валерій Ламах і його схеми. Art Ukraine. 2010. URL: <https://artukraine.com.ua/a/valeriy-lamah-i-ego-shemy>
2. Щербак Ю. В. Всередині часу: філос. та мистецтвознав. есеїстика / Ін-т проблем сучасн. мист-ва НАМ України. Київ: Фенікс, 2013. 200 с., іл.
3. Павельчук І. Художні моделі абстрактного живопису в Україні. 1980–2000. Київ: Вид. дім «Києво-Могилян. акад.», 2013. 216 с., 54 іл.

УДК 76

ТЕХНІКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ У СТАНКОВОГО ЖИВОПИСУ

Кузьменко В.А., студ. гр. ОМ-414

Науковий керівник – Божко Є.М., асистент (кафедра Образотворчого мистецтва, Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Анотація. Дотримання технік та технологій у станковому живописі є необхідною системою знань для розуміння різноманітних технічних прийомів, що в подальшому впливає на потенціал та творчий шлях митця. Саме ці знання є основою забезпечення професійного рівня, які спонукають на пошук власного стилю. Існує багато способів підготовки матеріалів та самого процесу живопису, пізнання яких є необхідним під час навчального процесу.

Усі види освіти науково-технічних і творчих інститутів побудовані за принципом розуміння попереднього. За допомогою знань, навичок, досвіду художник має можливість ефективно використовувати матеріали, які є у його арсеналі, відповідно до їх природи і можливостей. Техніка живопису – визначені системи прийомів роботи, які напрацьовані різними національними художніми школами, групами або майстернями художників, окремими видатними майстрами. Для наведення прикладу можна згадати італійську школу, техніку живопису Рембрандта та школи Рубенса. Техніка живопису – це інструмент мистецтва, без якого не може бути творчості. Художник повинен вільно володіти різноманітними живописними техніками, щоб передати свої знання і вміння учням. Адже, як стверджував І. Репін, «Художник педагог може навчити свого учня тільки тому, чим він володіє сам, що знає, у що вірить, чому відданий. Відсутність теоретичних знань і професійної майстерності у педагогічній роботі неприпустима» [2].

Вивчення технологій та різноманітних технічних прийомів забезпечує необхідний професійний рівень, надає можливість реалізувати на практиці власний творчий потенціал. Послідовність виконання живописного зображення – вивірена послідовність та система застосування різноманітних чинників: сполучення фарб, покривної здатності, використання розріджувачів та лаків, сумісності матеріалів, використання багатобарвної чи обмеженої палітри тощо.

Дотримання техніки та технології впливає не тільки на терміни зберігання та якість збережених робіт, але й на вирішення завдань зображення матеріальності та характеристики фактури.

Класичним матеріалом для станкового живопису вважають полотно (рис.1). Полотно саме по собі є безформним і створює поверхню для живопису тільки в результаті натягування його на підрамник, який виготовляється з добре просушених і витриманих планок сухої деревини (липи, берези), що не мають гнилі, червоточин, або інших дефектів.